

WYCIECZKA KRAJOZNAWCZO - KULTUROWA, ZE ZWIEDZANIEM, ATRAKCJAMI
I TREKKINGAMI

GRUZJA KRAINA CZARUJĄCA I GOŚCINNA

TWOJA PODRÓŻ ZACZYNA SIĘ TERAZ...

LUDZIE, WINO, KRAJOBRAZY

"W Gruzji zachwyciło mnie wszystko; jej gościnni mieszkańcy, wspaniałe krajobrazy, przepiękne zabytki, a także wspaniała kuchnia, za smakiem której tęsknię. Chcę tu jeszcze wrócić! Dziękuję Państwu za cudowną przygodę, którą dzięki Wam i wspaniałej Izie udało mi się przeżyć w Gruzji. Jestem zdania, iż żadne słowa nie są w stanie oddać wszystkich pozytywnych emocji, które noszę w sobie od czasu pobytu w Gruzji."

Gosia, Kozięłowy

W czasie naszej wspólnej podróży zachwycisz się **Gruzją**, poznasz jej gościnnych mieszkańców, smaki kuchni i win, obejrzysz czarujące, fotogeniczne miejsca – a potem zatęsknisz by kiedyś wrócić na dłużej!

Przygotowaliśmy bogaty program.

Odwiedzimy tradycyjne, prawdziwe gruzińskie rodziny, w których poznamy co to znaczy GRUZIŃSKA GOŚCINNOŚĆ I BIESIADA, tam też przenocujemy.

Podróżujemy w niewielkiej grupie, aby łatwo się przemieszczać, integrować, aby wtopić się w prowincję, zasmakować Gruzji "od środka".

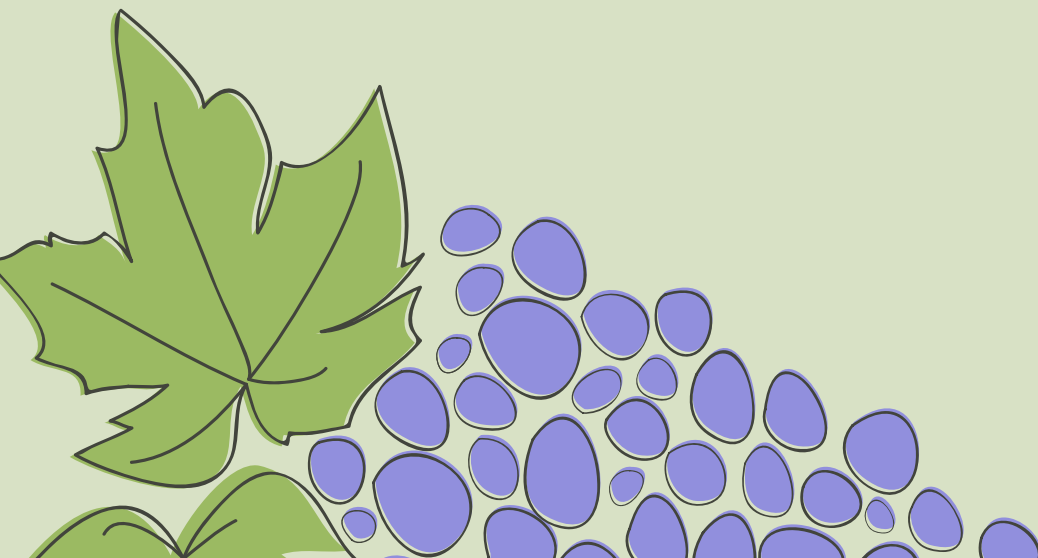
Noclegi: wszystkie zapewnione
(hotel, hostel, pensjonat, gruziński dom).

Nasi polscy piloci Arsoba Travel (zarazem tłumacze i kierowcy) to nie tylko profesjonaliści - to pasjonaci. Chętnie i szeroko dzielą się z uczestnikami swoją wiedzą i ciekawostkami na temat Gruzji, Gruzinów, kultury, zwyczajów.

Uwaga! Gruzja oczarowuje i uzależnia!

Odwiedzimy regiony: Kachetia, Mccheta-Mtianetia, Kartlia, Dżawachetia, Imeretia, Megrelia, Swanetia.

Odwiedzimy miejsca: Tbilisi, Signagi, Kwareli, Telavi, Alaverdi, GDW, Stepancminda, Upliscyche, Cziatura, Katskhi, Gori, Borżomi, Achalcyche, Aspindza, Wardzia, Zugdidi, Mestia, Tksaltubo, Kutaisi.

ŚWIADCZENIA W CENIE

- logistyka wyprawy, jej przygotowanie i realizacja;
- bilety lotnicze na trasie Warszawa (lub Katowice, Wrocław, Berlin) – Tbilisi (lub Kutaisi) – Warszawa (lub Katowice, Wrocław, Berlin), w klasie ekonomicznej, w cenie bagaż rejestrowany o wadze do 23 kg [do limitu: 1500 zł, do rozliczenia];
- ubezpieczenie podróżne turystyczne KLZ (minimum 30000 euro), KR (5000 euro), NNW (3000 euro) i BP (300 euro);
- polski pilot Arsoba Travel, zarazem kierowca wynajętego samochodu – na terenie Gruzji;
- wszystkie noclegi ze śniadaniami (wg programu) w hotelach i pensjonatach rodzinnych: pokoje najczęściej dwuosobowe, czasem trzyosobowe; łazienki najczęściej prywatne w pokoju, czasem współdzielone poza pokojem; śniadania czasem w hotelu, czasem w restauracji poza hotelem;

- transport wynajętym samochodem od 4 do 13 dnia (auto osobowe lub minibus);
- paliwo, ubezpieczenie auta, koszty eksploatacyjne, opłaty parkingowe;
- dodatkowy kierowca gruziński, jego wynagrodzenie, zakwaterowanie i wyżywienie (jeśli będzie taka potrzeba);
- konieczne transfery lotniskowe;
- opłaty za wstęp do wszystkich wymienionych w programie obiektów i atrakcji;
- serwis fotograficzny, przesłany pocztą po wyprawie na pamięci typu flash – pendrive (zdjęcia i filmiki zarejestrowane w czasie wyprawy), przesłany pocztą w terminie do 2 miesięcy po zakończeniu wyprawy;
- obowiązkowa składka na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny).

Uczestnicy na miejscu pokrywają swoje koszty:

- pozostałego wyżywienia (poza śniadaniami które zawarte są w cenie),
- dojazdu z miejsca zamieszkania na lotnisko wylotu i z powrotem,
- atrakcji nie ujętych w programie, oraz określonych jako „dla chętnych”,
- dodatkowych transportów poza w/w wymienionymi,
- inne koszty własne, pamiątki itp.

1 dzień, WARSZAWA (lub Katowice, Wrocław, Berlin) – przelot – TBILISI (lub Kutaisi)

Zbiórka grupy na lotnisku im. Chopina w Warszawie (lub inne lotnisko). Spotkanie z polskim pilotem wyprawy - pilot Arsoba Travel. Rejestracja na rejs, nadanie bagażu głównego. Przelot do Tbilisi (lub Kutaisi) bezpośredni lub z przesiadką. Kontrola paszportowa i odebranie bagażu. Przejedziemy do centrum i zakwaterujemy się. Nocleg w Tbilisi.

2 dzień, TBILISI

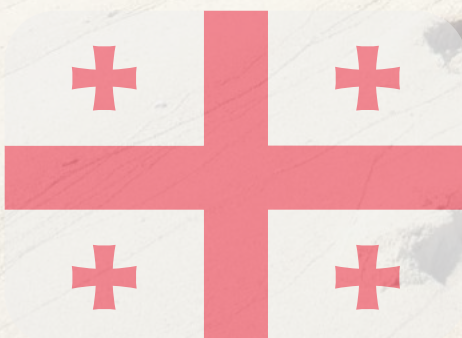
Po śniadaniu udamy się do centrum na **plac Wolności** nad którym góruje pomnik świętego Jerzego zabijającego smoka (patron Gruzji). Spacer po centrum i historycznych dzielnicach – zwiedzanie Tbilisi, jednego z najstarszych miast na świecie. Wymiana waluty na lokalne lari. Kolejną gondolową wjedziemy na wzgórze nad miastem z monumentalnym **pomnikiem Matki Gruzji**, by zobaczyć panoramę stolicy za dnia. Następnie schodami wzdłuż twierdzy zejdziemy do wąwozu z wodospadem, nad którym wiszą kolorowe balkony. Nieopodal znajdują się słynne łaźnie siarkowe z charakterystycznymi malowniczymi kopułami. Mostem Metekhi przejdziemy nad **rzeką Mktwari** i metrem przejdziemy na aleję Rustaveli, gdzie w znanej restauracji zjemy obiad i odpoczniemy. Będzie to nasze pierwsze spotkanie z narodową gruzińską kuchnią – posmakujemy m.in. chinkali, to gruzińskie pierogi z mięsem i innymi nadzieniami. Po posiłku odwiedzimy **dom wina Khareba** - to sklep firmowy jednej z czołowych winiarni, gdzie czekają na nas doskonałe gruzińskie wina i koniak – będziemy mogli skosztować półśrodkiego czerwonego wina Kindzmarauli, a także kupić je na wieczór – rozlewane prosto z kadzi do plastikowych butelek, smakuje wybornie. W zdecydowanie dobrych humorach pójdziemy spacerem kawałek piękną aleją Rustaveli. Możemy wrócić wtedy już do hotelu na odpoczynek i czas wolny, lub podejść kilometr, aby Funicularem (kolejką szynową) wjechać na wzgórze widokowe z panoramą stolicy i przejść się po Parku Mtatsminda. Nocleg w Tbilisi.

3 dzień, TBILISI

Po tradycyjnym gruzińskim śniadaniu, składającym się z chaczapuri, sera i pomidorów, ogórków oraz kawy parzonej na sposób turecki, przejdziemy na **aleję Rustaveli**, kręgosłup stolicy, którą się przespacerujemy. Następnie przez pełen rzeźb Park 9 Kwietnia dojdziemy do Suchego Mostu nad rzeką Mktwari, gdzie będziemy mieli czas wolny na zwiedzenie i pobuszowanie po pchlim targu oraz targu obrazów przy Suchym Moście. Można tam zrobić zakupy pamiątek, można także odpocząć na ławce przyglądając się niespiesznemu życiu. Tbilisi to miasto pomników i fontann - obejrzymy jeden z małych placów, w którego centrum znajduje się urocza fontanna poświęcona „Małemu Księżciu” Antoine de Saint-Exupéry'ego. Następnie przespacerujemy się po starym mieście, mijając m.in. fantastyczną wieżę zegarową **Teatru Marionetek Rezo Gabriadze**. W jednej z wielu klimatycznych restauracji przystaniemy na obiad. Przez nowoczesny Most Pokoju i Park Europejski przejdziemy do **katedry Cmindza Sameba** – trzeciej największej świątyni prawosławnej świata, największej budowli sakralnej Gruzji. Na koniec dnia o zachodzie słońca możemy jeszcze raz kolejką gondolową wjechać na wzgórze, aby zobaczyć panoramę oświetlonej stolicy. Nocleg w Tbilisi.

4 dzień, TBILISI – UDABNO – DAVID GAREDŻA – SIGNAGI

Po śniadaniu rozpoczniemy podróż po Kachetii. Po drodze zatrzymamy się na kawę i degustację win w firmowym sklepie jednej z kachetyńskich winiarni. W **Sagaredźo** napotkamy pierwszy zwiastun winnego charakteru regionu – pomnik wina z czasów, gdy masowo produkowane było na rynek radziecki. Krajobraz szybko będzie się zmieniać, zatrzymamy się na chwilę przy dwóch solnych jeziorach. Na lekki obiad i zimne napoje zatrzymamy się w **Udabno**, gdzie restaurację z gruzińskim jadłem prowadzi Polak. Odwiedzimy monastyr **Dawid Garedża** (VI w.), położony malowniczo wśród półpustynnych wzgórz. Tam pójdziemy na spacer – trekking na granicy z Azerbejdżanem. Wieczorem dojedziemy do **Signagi**, uroczego, odrestaurowanego „miasteczka zakochanych” i zakwaterujemy się. Signagi to pierwsze gruzińskie miasto, w całości odrestaurowane, urzekające atmosferą i architekturą. Charakterystyczne są wyroby z filcu. Wieczorem spacer, a na kolację pójdziemy do jednej z restauracji. Nocleg w Signagi.

5 dzień, SIGNAGI – GURDZAANI – KVARELI – GREMI – TELAVI

Rano zajrzemy na miejscowy targ, gdzie mieszkańcy oferują pyszne sery własnego wyrobu, warzywa prosto z własnych ogrodów i naturalnie – domowe wino. Signagi otaczają dobrze zachowane mury obronne, po których się przespacerujemy – miasto położone jest na wzgórzu górującym nad **Doliną Alazańską**. Odwiedzimy monastyr **Bodbe** (IX w.), gdzie pochowana została św. Nino, apostołka i patronka Gruzji. Dalej będziemy jechać Równiną Alazańską, krainą winem płynącą. Gruzja uważana jest za światowe centrum winiarskiej tradycji i kultury – wino wytwarzano tu już 5000 lat p.n.e., a spośród ok. 2000 gatunków szczepów winorośli znanych na świecie, aż ok. 500 występuje tylko w Gruzji. W **Gurdzaani** zatrzymamy się przy monumentalnym pomniku „Ojciec Żołnierza”. W **Kvareli** odwiedzimy kombinat winny Graneli, który produkuje wina wysokiej jakości, głównie na eksport. Tam możemy zwiedzić fabrykę, a odpocząć przy degustacji wyrobów (degustacja 6 gatunków win, oraz koniaku – jest dodatkowo płatna, dla chętnych). Możemy zakupić w firmowym sklepie te wspaniałe wina i bez obawy przewieźć je do końca wycieczki – zostaną bezpiecznie opakowane w kartony. Nieopodal znajduje się podziemny tunel, w którym **winiarnia Khareba** przechowuje swoje wina – zwiedzimy go z miejscowym przewodnikiem, a Gruzini będą nam śpiewać na głosy. Przystaniemy koło ruin miasta **Gremi**, dawnej stolicy Królestwa Kachetii. Tam zwiedzimy pięknie zachowany Kościół przy twierdzy, górującej nad doliną. Późnym popołudniem dojedziemy do **Telavi**, obecnej stolicy Kachetii. Zatrzymamy się w gościnie u mieszkańców Telavi. Wieczorem czeka nas suta gruzińska wieczerza – supra z tamadą, szaszłykami po kachetyńsku oraz tradycyjnymi gruzińskimi toastami. Nocleg w Telavi.

6 dzień, TELAVI – ALAVERDI – KVETERA – GDW – STEPANCMINDA

Pożegnamy gospodarzy i ruszymy w drogę do Wielkiego Kaukazu - **Mtianetii**. Zwiedzimy monumentalną katedrę Alaverdi (VI w.). Jadąc u podnóża Wielkiego Kaukazu, staniemy przy jednej z małych piekarni, które w specjalnych piecach w tradycyjny sposób wypiekają gruziński chleb – puri. Zetkniemy się z pamięcią o najbardziej znanym i kontrowersyjnym Gruzinie – w małej wiosce stoi pomnik Stalina, przy którym często leżą świeże kwiaty... Tam też możemy spróbować niepasteryzowanego piwa z małego miejscowego browaru z Tuszetii. Zajrzemy do ruin zamku **Kvetera**, z pięknie zachowanym kościołem (X w.), tam też możemy zrobić piknik. Popołudniu ujrzymy turkusowe wody Zbiornika Żinwali, nad którym króluje forteca Ananuri – z wieży roztacza się piękna panorama okolicy z kościołem Zaśnięcia NMP, który odwiedzimy. Gruzkańska Droga Wojenna łączy Tbilisi z Władykaukazem w Rosji - ta przepiękna widokowo trasa zawiedzie nas do **Stepancmindy** (dawniej Kazbegi), miasteczka u stóp majestatycznej góry Kazbek. Na zachód słońca i kolację podjedziemy do położonej nad miastem restauracji, z tarasem widokowym na Kazbek. Nocleg w Stepancmindzie.

7 dzień, GERGETI – GDW – GORI

Dzień ukaże nam piękno tej części Kaukazu - rano trekking na górę do podnóża kościoła **Cminda Sadeba** (XIV w., 2170 m n.p.m), skąd roztacza się niezapomniana panorama na wspaniałą górę Kazbek, okoliczne szczyty i Stepancmindę w dole, na tle kolosalnych skalnych ścian (trasa jest piękna, nie trudna). Osoby które nie chcą wchodzić, mogą wjechać na górę samochodem terenowym i na górze spotkać się z resztą grupy (dla chętnych, płatne ok. 40 lari w obie strony). Gdy już nasycimy się widokami, zejdziemy/zjedziemy na dół do miasteczka. Pożegnamy góry Kaukazu i udamy się z powrotem do centralnej Gruzji. Po drodze zatrzymamy się przy charakterystycznym pomniku przyjaźni radziecko-gruzińskiej, monumentalnym, a tak niewielkim w porównaniu z otaczającymi go górami. Wewnątrz rotundy znajdują się barwne historyczne mozaiki. Nieopodal ze źródeł przy drodze wypływa silnie zmineralizowana woda, tworząc malownicze kremowo-pomarańczowe osady trawertynowe – można je nie tylko fotografować, ale również po nich chodzić. Na wieczór dojedziemy do **Gori** - twierdza była jedną z najpotężniejszych w całej Gruzji. Zakwaterujemy się, a na kolację możemy udać się do lokalnej, popularnej restauracji, z muzyką na żywo i tańcami. Nocleg w Gori.

8 dzień, GORI – UPLISCYCHE – BORJOMI – ACHALCYCHE

Rano podjedziemy zwiedzić **Upliscyche**, skalne miasto, którego historia datowana jest na 2000 lat pne. Tam pójdziemy na lekki trekking po wzgórzach, gdzie w trawie spotkać możemy żółwie. Skalne miasto jest odkryte i można je zwiedzać. Na koniec odwiedzimy małe muzeum, w którym obejrzymy interesujący historyczno-animowany film. W Gori możemy zwiedzić muzeum Josifa Wissarionowicza Dżugaszwilego (dyktatora Stalina), ciekawe m.in. ze względu na prezenty подарowane na 70 urodziny (także z Polski) i wagon kolejowy którym podróżował na konferencję w Jałcie. Dalej przejedziemy na południe Gruzji, do regionu Samcche-Dżawachetia. Zatrzymamy się w **Borżomi**, jednym z najśłynniejszych kurortów uzdrowiskowych b. ZSRR – lecznicza woda mineralna „Borjomi” była wtedy i jest nadal bardzo popularna, napijemy się jej i my do woli z ujęcia w parku zdrojowym. Podejdziemy pod wysoki wodospad, obejrzymy trójwymiarową mapę Gruzji, na której pilot wycieczki pokaże trasę naszej podróży i odwiedzane miejsca. Na wieczór dojedziemy do **Achalcyche**, miasta w którym przez kilka setek lat pokojowo współżyły ze sobą różne odmienne nacje i religie. Nocleg w Achalcyche.

9 dzień, ACHALCYCHE – WARDZIA – KUTAISI

Po domowym gruzińskim śniadaniu malowniczą krętą drogą pojedziemy w kierunku granicy z Turcją i Armenią. Po drodze zatrzymamy się przy twierdzy **Khertvisi**. Wkrótce zwiedzimy wydrążone w skale miasto **Wardzia**, które jest bardzo fotogeniczne i pozostawia niezapomniane wrażenia. Królowa Tamara stacjonowała w nim i przyjmowała wojska wracające ze zwycięskich bitew w okresie rozkwitu Gruzji. W mieście wydrążonym w górze mogło mieszkać nawet 60 tysięcy ludzi nie licząc zwierząt, a systemy inżynieryjne, melioracyjne, wentylacyjne i nawodnieniowe były bardzo zaawansowane, budząc podziw także dzisiaj. Wrócimy do Achalcyche i zwiedzimy ogromną, fotogeniczną twierdzę **Rabati** z XII w. Popołudniu przyjedziemy do **Kutaisi** – starego miasta znanego z legendy o Argonautach i ich wyprawy po złote runo. Odwiedzimy piękny, mistyczny monaster Gelati (Unesco), gdzie pochowany został Król Dawid IV Budowniczy. Wnętrze Kościoła p.w. Narodzenia Matki Bożej z XII wieku oczarowuje atmosferą i pięknie zachowanymi freskami. Zakwaterowanie, wieczorny spacer po centrum. Nocleg w Kutaisi.

10 dzień, KUTAISI – IMERETIA – MEGRELIA – SWANETIA

Obejrzymy niezwykle, nowoczesny budynek Parlamentu. Następnie zwiedzimy **jaskinię Prometeusza** – niezapomniane bogactwo wielkich komnat wypełnionych niezwykle formami, stalaktytami, podświetlonymi feerią barw. Trasa to prawie 2 km, a na koniec przepłyniemy 400 m łodzią podziemną rzeką (jeśli pozwoli na to stan wody). W **Tksaltubo**, odżywiającym miasteczku – kurorcie z uzdrowiskami, odwiedzimy zdewastowany pałac – byłe sanatorium z czasów ZSRR, w którym dzisiaj mieszkają uchodźcy z Abchazji. Wyjeżdżając z Imeretii, zobaczymy po drodze ciekawe płaskorzeźby, pomniki i mozaiki z czasów socrealizmu. Przystaniemy w Zugdidi na obiad w restauracji, serwującej m.in. ostryj czyli gruziński gulasz, oraz dania kuchni megrelskiej. Nieopodal znajduje się ciekawy cmentarz, po którym możemy się przespacerować. Piękną widokową trasą przez Megrelię, doliną rzeki Inguri, dojedziemy do **Mestii**, będącej stolicą Swanetii – malowniczej górskiej krainy położonej na stokach Kaukazu. Nocleg w Mestii.

11 dzień, SWANETIA – MESTIA

Wycieczka do czoła **lodowca Chalaadi** (samochodami i 7-10 km pieszo w obie strony, łatwa trasa, zajmuje w sumie około 3-4 h). Popołudniu przespacerujemy się po Mestii, podziwiając zachowane wieże mieszkalno-obronne. Odwiedzić muzeum najbardziej znanego gruzińskiego alpinisty – Khegianiego. Możemy odwiedzić muzeum etnograficzne (dla chętnych). Alternatywą w tym dniu jest wycieczka samochodowa krętą górską drogą z eksponowanymi widokami do wsi **Uzguli**, z około 30-ma smukłymi, przydomowymi wieżami mieszkalno-obronnymi (ponoć najwyższej położona zamieszkała wieś w Europie) – tam spacer, a po drodze przystanek przy Wieży Miłości (wycieczka dla chętnych, realizowana miejscowym transportem 4x4, z miejscowym kierowcą, często z innymi osobami). Toast za Gruzję i Kaukaz wzniesiemy wieczorem czaczą, czyli gruzińską wódką z winogron, lub winem, przy suto zastawionym stole, pełnym gruzińskich przysmaków. Nocleg w Mestii.

12 dzień, MESTIA – TBILISI (lub Kutaisi)

Wyciągiem krzesełkowym wjedziemy na grzbiet górujący nad Mestią, by stamtąd podziwiać panoramy górskie z Mestią w dole, mogą być widoczne szczyty **Uzby** (4710 m). Pożegnamy się ze Swanetią i Kaukazem, zjedziemy z gór z powrotem do Megrelii. W Zugdidi przystaniemy na obiad, po czym pojedziemy na lotnisko w Tbilisi (lub Kutaisi).

13 dzień, TBILISI (lub Kutaisi) – przelot – WARSZAWA (lub Katowice, Wrocław, Berlin)

Rejestracja na rejs i nadanie bagażu głównego. Przelot do Polski, bezpośredni lub z przesiadką.

Suma tras samochodem: około 1900 km.

Kuchnia zajmuje szczególne miejsce w gruzińskiej tradycji i jest częścią tożsamości dzisiejszych Gruzinów. Łagodny i zróżnicowany klimat Gruzji, zapewnia obfitość i różnorodność płodów rolnych, w tym wielu aromatycznych przypraw. W ciepłym słońcu dojrzewają soczyste pomidory, arbuzy, melony, winogrona a także karalioki (szaron) i dorodne bakłażany. Z kolei górskie hale dostarczają baraniny oraz setek gatunków sera. Dzięki temu narodowa kuchnia szczyli się bogactwem potraw. Dzięki charakterystycznym dodatkom, takim jak orzechy włoskie, czosnek, ocet, nasiona granatu i aromatyczne zioła, potrawy gruzińskie uzyskują swój unikatowy smak, a kuchnię gruzińską jedyną w swoim rodzaju. Znamienne jest używanie do potraw orzechów włoskich utartych na miękką masę. Znajdziemy je w sosach, farszach, zupach, a nawet w klasycznych sałatkach, z pomidorem, ogórkiem i zieleniną.

Prawdopodobnie część kuchni gruzińskiej ma swoje korzenie w Indiach. Chleb po gruzińsku i w hindi nazywa się dokładnie tak samo – puri, a gruziński piec tone pochodzi od hinduskiego pieca tandoor. Te podobieństwa to najprawdopodobniej dziedzictwo Mongołów, którzy najpierw okupowali Indie, a potem przybyli na Kaukaz, przynosząc tam przy okazji tradycje kulinarne wcześniej podbitych ziem.

Do najpopularniejszych dań należą:

Chinkali – pierogi o charakterystycznym kształcie „sakiewek”, z pogrubieniem na szczycie, którego zwykle się nie jada. Faszeruje się je sosem-rosółem oraz wieprzowym lub wołowym mięsem

Charczo – gęsta zupa gulaszowa

Chaczapuri – zapiekany placek nadziewany serem

Adżika – ostra pasta z czerwonej papryki z dodatkiem soli, czosnku i ziół

Lobio – potrawa z fasoli, która prawie w każdej rodzinie wykonywana jest według innego przepisu; z reguły zawiera ona kolendrę, orzechy włoskie, czosnek i cebulę

Czurczchela – nawleczone na nitkę orzechy laskowe zatopione w cieście, które powstaje z gęstego soku z winogron